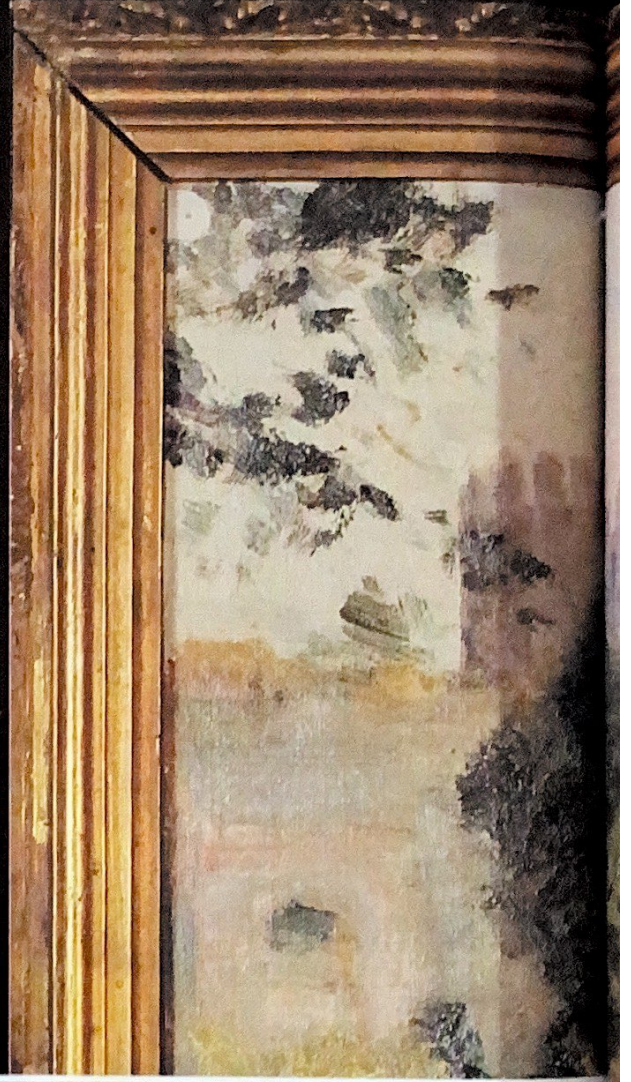

**MİLYARLIK RESİM PİYASASINDA
SKANDAL: DIŞBANK NAZMİ ZİYA,
HİKMET ONAT VE İBRAHİM
ÇALLI'NIN SAHTELERİYLE
DOLANDIRILDI**

**Dişbank'ın yedi yıl boyunca
satın alıp koleksiyonuna
dahil ettiği 150 tabloda
dördü sahte çıktı. Resim
otoriteleri, ünlü imzalar
taşıyan bu resimlerin
sahteliği konusunda
hemfikir. Banka yönetimi,
katalog hazırlıkları
sırasında ortaya çıkan
sahtecilik olayını sessizce
geçıştirmeye çalışırken,
milyarlık resim borsasının
dolandırıcılıktan
etkilenmesi bekleniyor.**

Banka koleksiyonuna

sahte tablolar

SAHTE

siyonunda

ar...

"Ben sahte diyeyim, siz şaibeli... Ben orada en az otuz tane saydım. O kadar çok sahte resim ayırdık ki, orijinaler neredeyse daha azdı. Okeyle-mediklerimizi ayırmaktan koridor doldu. Daha ne diyeyim! Onlar adına üzüldüm... Özellikle Pesent Doğan'ın sattıklarından orijinal yok ortada. Sokağa koysanız kimse bakmaz... Ayırırken, karşımızdaki yetkili de elindeki dosyadan resim adlarının karşısına artı-eksi diye işaretler düşüyordu. Demek o artı-eksi dosyasını göstermediler size..."

Telefonun diğer ucundaki ses bu sözleri sarfederken, sorumluluğundaki tabloların yazılı olduğu listeye atılan her negatif işaretiyle omuzları biraz daha çöken yetkili, "Bir daha" diyor, "bir daha eski resim hiç aldırmayacağım!.. Gerçekten... Zaten öyle yaptık. Son iki senedir hiç eski resim almadık!"

Adı bizde saklı olan telefonun diğer ucundaki ses, sanat piyasasının köklü ve önde gelen galerilerinden birinin sahibine ait. Dönen paranın milyarları bulduğu resim piyasasında sahteci tezgâhın kurbanı olduğunu anladıktan sonra "eski resim aldurtmaya" tövbe eden kişi ise Dışbank'ın reklam ve halkla ilişkiler müdür yardımcısı Gülşen Can.

Son on yılda en kârlı yatırımlardan biri haline gelen resim koleksiyonculuğu, kazancın bavlul dolusu paralarla ölçüldüğü her alanda olduğu gibi, hemen piyasasında bir "sahtecilik" piyasası oluşturdu. Sahteciliğin olduğu yere doğal olarak "kurt"lar üşüştü. Türkiye'nin sayılı bankalarından, finans dünyasının kurdu Dışbank, sadece "duvarlarını dekore etmek" üzere girdiği resim piyasasında "kuzu" durumuna düşüp, yem oluverdi!

Yedi yıla yayılan bu resim alışverişinin "kötü kokusu" ise ancak beş ay önce çıktı: Dışbank'ın yedi yıl boyunca satın aldığı 150 tablosundan dördü sahteydi. Otuza yakını için ise "şaibeli" sıfatı uygun görülüyordu.

Şimdi, Dışbank'ın elinde bulunan tabloların yer alacağı katalogun hazırlanmaya baş-

ladığı günlere dönüyoruz.

Banka yetkilileri, ne olur ne olmaz diye uzmanlar çağırıp ellerindeki tabloları bir bir gösterdiler. Otuz civarındaki resim için farklı eksperlerce verilen raporlar birbirini tutmadığı için banka yönetiminin yaptığı ilk iş, büyük bölümü genel müdürlükte bulunan resimleri duvarlardan indirip, bölümleri birbirinden ayıran seperatörlere asmak, böylece onları bir çeşit tenzil-i rütbe ettirmek oldu. Sanatçıların deyişiyle "gayri-otantik," piyasa deyişiyle "sahte" oldukları konusunda bütün eksper raporlarının fikir birliğine vardığı dört resim ise gözlerden ırağa alındı.

1986-88 yılları arasında dolar üzerinden milyonlarca lira ödenerek farklı kişi ve galerilerden seçilen ve şimdi "sahteliği" ortaya çıkan bu dört resim Dışbank'a Nazmi Ziya Güran, Hikmet Onat ve İbrahim Çallı gibi ünlü ressamların tabloları olarak satıldı. Banka uzun yıllar bu eski ve ünlü ressamların pahalı tablolarına sahip olmakla övündü. Ancak bu saadet, resim piyasasının renkli simalarından, Galeri BM'nin sahibi Beral Madra'nın koleksiyona soktuğu bir çomakla bozuldu: "Bu sahte, bu şüpheli" dendi ve gerisi çorap söküğü gibi geldi.

Dışbank koleksiyonunun "şaibe" altına girmesine en çok içerleyenlerden biri de bankanın halkla ilişkiler müdür yardımcısı Gülşen Can. Olup bitenlerden hayli şaşkın. Düşükleri tuzağı "itiraf" ediyor: "Beral Hanım geldi. Katalog için gezerken bizim resimleri gördü. Birtakım şeyler söyledi, bunlar sahte olabilir filan gibilerden. Ve birtakım belgeler verdi. Antik ve Dekor'la bir katalog için temasımız vardı. Turgay Bey geldi. Onlar da bazı resimleri şaibeli buldu açıkçası."

Aslında Beral Madra'nın tespitlerine güvenmiyor Gülşen Can. "Mesela Teşvikiye Sanat Galerisi'nden resim aldık. Meğerse Beral Hanım rakipmiş o galeriye. Beral Hanım, oradan çıkan resimlere mahsustan öyle rapor vermiş gibi sözler geldi" derken, "kandırılmayı kabulleneme-

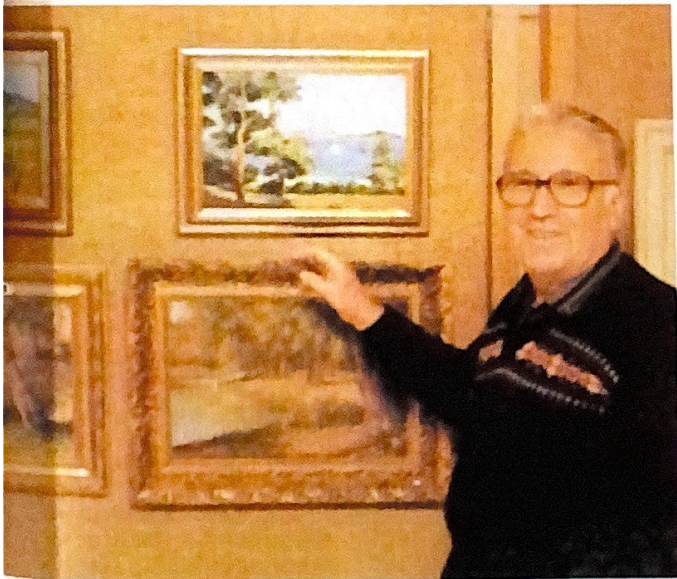

diklerini" de ima ediyor. Gerçi aynı Beral Madra, Orhan Peker imzalı sahte tabloları da ilk ortaya çıkaran kişiydi ama, Dışbank ancak "güvendikleri" Antik A.Ş. müzayede şirketinin sahibi Turgay Artam'ın da "sahte"lik yönünde kaygılarını dile getirmesinden sonra ikna olabildi.

İşte bu aşamada bankada panik başlıyor: İlk olarak, çoğu kendi alanlarında söz sahibi olan çok sayıda sanat adamına danışılıyor. Ferit Edgü, Beral Madra, Aydın Cumalı, Dinçer Erimez, Doğan Paksoy, Faruk Cimok gibi resim dünyasının iri isimlerinden biri geliyor, biri gidiyor. Bütün bu trafik, bankanın resimleri üzerine bir anda çöken "sahte" kEbusundan uyanmasının sonucudur ama

nafile! Şaibeliyle sahtelerin sayısı bir artıyor bir azalıyor. Sonunda "otorite"lerin gözleri ve kuşkuları aynı dört tablo üzerinde sabitleniyor: Otantik değil, yani sahte!

Kuşkuların bu kadar netleşmesi üzerine Dışbank yönetimi harekete geçiyor ve bankanın Gayrettepe'deki genel merkezine bu kez de "resmi resim otoriteleri" davet ediliyor: Ankara Resim ve Heykel Müzesi'nden Müdür Yardımcısı Hasan Mutlu ile Vural Yurdakul, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi'nden İhsan Şurdu. Banka, Artium Sanat Galerisi'nin sahibi Rüstü Sungur'un da eklendiği bu resmi heyetten yazılı ekspertiz istiyor. Sonunda bu ekip de, aynı dört tablonun sahte olduğu konusunda ka-

Dışbank koleksiyonuna giren dört sahte tabloda üçü: İki İbrahim Çallı ve Hikmet Onat taklidi. (En solda ve üstte). Koleksiyoncu ve ressam Naci Terzi'nin adı daha önce de Ankara'daki Ocak '93 tarihli müzayedede paltayan resim skandalında geçmişti. Sahte olduğu anlaşılan Şefik Bursalı resmi daha sonra Terzi'nin kızına iade edilmişti (solda).

Prof. Erimez'in onayıyla alınıyor. Hatta İbrahim Çallı'nın eserleri diye satın alınan imzasız iki resim bizzat Prof. Erimez'in aracılığıyla koleksiyona dahil ediliyor. Biri "köprü" konulu peyzaj, diğeri "çiçek" konulu ve mukavva üzerine yağlıboya natürmort olan "sahte İbrahim Çallı"lar Prof. Erimez'in yakın arkadaşı, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğretim üyesi Pesent Doğan'dan satın alınıyor ve kendisine bugünkü değeriyle 200 milyon liraya yakın para ödeniyor.

İbrahim Çallı resmi olarak bankaya pazarlanan bu iki "imzasız" resmin tersine, Hikmet Onat ve Nazmi Ziya'larda imzalar da var. Ancak yapılan ekspertizlerde bu imzaların sonradan atıldığı ve dolayısıyla bu resimlerin söz konusu resamlara ait olmadığı ortaya çıkıyor.

Haliç konulu sahte Hikmet Onat resmi de, yine 1987'de, Prof. Erimez'in sanat danışmanlığı döneminde Ümit Yaşar Sanat Galerisi'nden satın alınıyor. Galerinin sahibi Ulufur Oğuzcan'a ulaşmıyoruz. Bu arada, Dışbank Reklam ve Halkla İlişkiler Müdür Yardımcısı Gülşen Can'a "Resimle alakam olmadığı halde ben bile kuşkulandım" dedirten bu resimler her nedense sahte imzalı resim alanındaki uzmanlığı su götürmeyen Prof. Erimez'in içine hiç şüphe düşürmüyor!

Gülşen Can, "Hikmet Onat'ın resimlerini gerçekten severek izlediğim için bir aşinalığım vardı," diyor ve devam ediyor: "Ama bundaki fırçalar Hikmet Onat'a benzemiyordu. Dedim ki, ya, hiç Hikmet Onat'a benzemiyor bu. Dinçer Hoca, çok yaşlı olduğu günler, gözleri az görüyordu, o zaman yaptığı bir resim, dedi. Onun için o öyle kaldı."

Bu arada, sahte Hikmet Onat imzasını kimin attığı, faili meçhul kalmaya devam ediyor.

Nazmi Ziya Güran sahte imzalı resme gelince... Dışbank'a pazarlayanlara külli yetli miktarda havadan para kazandıran tablonun, zamanında pek etkinlik göstere-meyen eski resamlardan Ba-

rar kılıyor: "Hikmet Onat, Nazmi Ziya Güran ve İbrahim Çallı'ya ait olduğu söylenerek koleksiyona satın alınan bu tabloların otantik olmadığı kanısına varılmıştır..."

İlk kuşkuların belirdiği tarihlerde genel müdürlüğünü Atilla Taşpınar'ın yaptığı Dışbank yönetimi derhal harekete geçerek sahteliği teyit edilen dört resmin satın alın-

dığı kişi ve galerileri arıyor. "Gelin, bu işi sessizce halledelim. Resimlerin parasını dolar üzerinden geri ödeyin, işi kapatalım" deniyor ve ekleniyor: "Yoksa... Yoksa, mahkemeye..."

Ama tam da bu sıralarda Dışbank'ın Lapis Holding'e satışı gündeme geliyor. O karmaşada sahte resim olayı kendiliğinden buzdolabına

kalkıyor. Kısa bir süre önce bankayı satın alan Lapis Holding'in geçen hafta bankanın başına getirdiği yönetim ise henüz olan biteni kavramaya çalışmakla meşgul görünüyor. Ancak yeni genel müdür Ufuk Söylemez bankaya ait resimler arasında dört sahte tablo bulunduğunu doğruluyor.

Para piyasasının kurdu Dışbank ekibi, yabancı olduğu resim piyasasında fena gol yiyor, ancak "günah keçisi" ekipten çok kaleci oluyor. Kaleci, bankanın sanat danışmanlığını yapan ressam ve öğretim üyesi Prof. Dinçer Erimez. Sahte ve şaibeli resimlerin büyük bir bölümü

TÜRKİYE'DE RESİM PİYASASI

- Türkiye'de resim koleksiyonculuğunun yaygınlaşması 15 yıl gibi kısa bir geçmişe dayanıyor.
- İlgi eski ve figüratif resimlere.
- Talebin artmasıyla birlikte son yedi-sekiz yıldır yan bir "sahtecilik" piyasasından da söz ediliyor.
- Yılda ortalama 15-16 resim müzayedesini yapıyor.
- Bu müzayedelerde ortalama 60 milyar lira sirküle oluyor.
- Müzayedeler dışında galerilerden ve özel kişilerden yapılan satışlarla birlikte piyasa 100 milyarı buluyor.
- Piyasanın hit imzaları Osman Hamdi, Şeker Ahmet Paşa, Hoca Ali Rıza, Halil Paşa, Nazmi Ziya, Avni Lifij, İbrahim Çallı, Hikmet Onat, Feyhaman Duran ve Namık İsmail.
- Piyasanın rekoru iki yıl önce bir müzayedede alıcı bulan Osman Hamdi'nin "Kaplumbağa ve Adam" adlı tablosunda: O yılın parasıyla 2 milyara satıldı.
- En büyük özel koleksiyoncuların başında Sakıp Sabancı, Halil Bezman, Ali Koçman, Mustafa Taviloğlu, Erol Aksoy ve Emel Korutürk gibi isimler geliyor.
- Kuruluşlar içinde Akbank, Yapı ve Kredi Bankası ile İş Bankası hayli geniş koleksiyonlara sahip durumdadır.

ha Sait'e ait olduğu tespit ediliyor. Bunka imza da şimdilik faili meçhul. Ama imzanın, resmin dört isim arasında dolaştığı sırada atıldığı biliniyor.

Dışbank bu resmi 1986 yılında, şimdiki Galer Artist'in sahibi Dağhan Özil'den satın alıyor. Özil bu resmi bankaya satmadan önce restoratör ve ressam Faruk Cimok'tan aldığı söyleniyor. Faruk Cimok ise koleksiyoner Naci Terzi'den satın almış. Biraz daha geride de Teşvikiye Sanat Galerisi yer alıyor. İşte, ne oluyorsa zincirin bu dört halkasında oluyor. Teşvikiye Sanat Galerisi'nin sahibi Doğan Paksoy resmin kendi elinde bulunduğu sırada imzasız olduğunu belirterek tanıklar gösteriyor. Naci Terzi ile Faruk Cimok'a ulaşamıyoruz. Resmi Dışbank'a satan Özil ise, tablonun kendisine geldiğinde imzalı olduğunu iddia ediyor.

Ekspertiz raporlarını veren otoriteler "şabeli"ler için "Hayır, bunlar kesinlikle otantik" demeye hâle yaşıyor. Bu "şabeli tablolar" arasında bulunan Şeref Akdik ve Şefik Bursalı "otantik"lerinin piyasa değeri bugün yüzler milyonu aşılıyor.

Böylesine kandırılmış olmayı kabul etmek istemeyen Dışbank yönetimi pes etmiyor ve resimlerine hemen "sahte" damgası vurulmasına

razi olmuyor. Ne var ki raporlar hep aynı sonucu veriyor. Bu kez psikolojik direnme başlıyor yönetimde. Ancak konuşmamız biraz uzayınca, söz konusu dört resmin sahteliğinden kuşku kalmadığını ve yeni yönetimin gereğini yerine getireceğini belirtiyor Gülşen Can. Aynı tespit "şabeli"ler için de geçerli olmayı devam ediyor.

Aslında sahte resim haberlerini yakından izleyenler için Dağhan Özil ve Naci Terzi pek de yabancı isimler değil. Bu isimler Ankara merkezli İlisulu Plastik Sanatlar Ltd. Şirketi'nin 1993 Ocak'ında düzenlediği müzayede sırasında patlak veren sahte resim skandalında da geçiyor.

Müzayedede satışa çıkarılan Çeşme isimli ve Ali Rıza Bayezit imzalı resim, sahte olduğu yolundaki ihbarlar üzerine müzayededen çekilip sahibi Dağhan Özil'e iade ediliyor. Benzer bir ihbar aynı müzayedede satışa çıkarılan 33x40 cm boyutlarındaki Şefik Bursalı imzalı resim için de yapılıyor. Bu resim de satıştan çekilip Naci Terzi'nin kızı ve Galer Artist'in genel müdürü Mehtap Kuşoğlu'na iade ediliyor. Ancak ikisinde de yasal işleme gidilmiyor.

Dağhan Özil, telefonla yaptığımız görüşmede, Nazmi Ziya imzalı resmin otantik olduğunu savunuyor ve eksperlerden Rüşti Sungur'un salt

İlisulu Sanat Merkezi'nin 1993 Ocak'ındaki müzayedesinde satılan Şevket Dağ resmi, sahte imzalı olduğunun anlaşılması üzerine sahibi Salih Güven'e iade edilmişti.

kendisiyle kavgalı olduğu için sahte raporu verdiğini iddia ediyor. Ancak az sonra kendisiyle çelişkiye düşerek, sahte imzanın Doğan Paksoy'dan beri var olduğunu söylüyor ve "Dağhan bunu imzalı olarak aldı ve imzalı olarak sattı deyin" diyor. Ardından da sahte bir resme "otantik" belgesi almanın ne kadar kolay olduğunu gösteren ibret verici ifadeler ekliyor: "Bu Nazmi Ziya için Gülşen Hanım'a süre verin, mesela bir ay. Ya da şöyle bir şey yapalım. Faruk Cimok'u arayalım. Faruk Cimok da gitsin, bu resim için orijinal raporları bulsun beş-altı tane..."

Dağhan Özil sahte bir resme orijinal raporu almanın hiç de zor olmadığını ima ederken aslında pek de haksız değil. Çünkü orijinal bir esere "sahte," sahte bir esere de "orijinal" raporu vermenin Türkiye'de hiçbir yasal yaptırımı bulunmuyor. Ekspertiz raporu veren, raporunu "... kanısına varılmıştır" sözleriyle bitiriyor. "Ben bu resmin otantik olduğu kanısına vardım" veya "... otantik olduğu izlenimi edilmiştir" ifadeleriyle "Evet, bu resim otantiktir" ifadeleri arasında dağlar kadar fark bulunuyor. İkinci ifade raporu verene ne kadar yasal sorumluluk getiriyorsa, birincisi de o kadar yasal sorumluluktan kurtarıyor.

Nitekim, İlisulu Plastik Sanatlar Ltd. Şirketi'nin 93 Ocak ayındaki müzayedesinde patlayan sahte resim skandalında da benzer bir sahne yaşanıyor. Aralarında eski bakanlardan Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'e satılmak istenen "Geyik" konulu sahte Şeker Ahmet Paşa resminin de

bulunduğu. Ali Rıza Bayezit, Eşref Üren, Şevket Dağ, Şefik Bursalı, Halil Paşa ve Şeker Ahmet Paşa imzalı veya onlara aitmiş gibi gösterilen tablolara önce sahte raporları veriliyor ve bu resimler müzayededen çıkar-

ılmak zorunda kalıyor. Olay kamuoyuna yansıyınca işler değişiyor ve Şevket Dağ ile Eşref Üren tablolarının dışındakilere derhal "orijinal" raporları bulunuyor.

Hatta bunlardan sahte Şeker Ahmet Paşa tablosuna evlere şenlik bir "sağlam" raporu veriliyor. Bir kitapta yer alan Şeker Ahmet Paşa resminin fotoğrafıyla tablonun kendisi karşılaştırılıyor. Kitap sayfasındaki eldeki tablonun birbirine benzediği görülüp "Tablo orijinaldir" raporu veriliyor. Üstelik bu raporları Nüzhet İslimiyeli gibi ünlü bir ressamla Ege Üniversitesi'nin rektör yardımcısı Prof. Dr. Gönül Öney veriyor. Profesör Öney, "Sayın Ayhan Dürrüoğlu'nun elindeki tablo aynı yazarın Şeker Ahmet Paşa adlı kitabındaki resimdir" derken, İslimiyeli daha ileri gidip dünya resim ekspertizleri tarihine geçecek bir rapor veriyor ve şöyle diyor:

"Resam Ayhan Dürrüoğlu'nun sahip bulunduğu Ge-yik konulu, 90x34 cm boyutlu, tuval üzerine yağlıboya tablo, Ayhan Dürrüoğlu'nun yayımladığı Şeker Ahmet Paşa adlı yapıtta yer alan tablonun aynı olup Şeker Ahmet Paşa'nın tablosudur..." Müzayedede şirketinin sahibi Kemal İlisulu da bu "rapor"lara dayanıp resme sahte diyenler hakkın-da dava açıyor.

Adı bizde saklı olan, telefonun diğer ucundaki ses resiminde sahteciliğin ne boyutlara vardığını göstermek istercesine devam ediyor:

"İzmir'e gitmişim. Resim Heykel Müzesi'ne. Oradaki Hoca Ali Rıza resmi sahteydi. Bunun için bakana mektup yazacağım. (...) Ve mesela İş Bankası koleksiyonunda da bir tane sahte Halil Paşa gördüm..."

Galiba Dışbank bu piyasadaki kuzulardan sadece biri... İSMAIL HAKKI YILMAZ